

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Географічний факультет
Кафедра фізичної географії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

рівень вищої освіти магістр
галузь знань 10 Природничі науки
спеціальність 106 Географія
освітньо-професійна програма Регіональний розвиток
і просторове планування

Луцьк – 2023

Силабус вибіркового освітнього компонента „Природно-заповідний фонд Волинської області” другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань *10 Природничі науки*, спеціальності *106 Географія*, освітньо-професійної програми *Регіональний розвиток і просторове планування*.

Розробник: Карпюк З. К., к.г.н., доц. кафедри фізичної географії

Силабус освітнього компонента затверджений на засіданні кафедри фізичної географії

протокол № 1 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

Фесюк О. В.

Гарант освітньої програми:

Пугач С. О.

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА „ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИЙ ФОНД ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ”

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика освітнього компонента
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 10 Природничі науки Спеціальність: 106 Географія Освітньо-професійна програма: Регіональний розвиток і просторове планування	Вибірковий
Модулів – 3		Рік підготовки – 1
Змістових модулів – 2		Семестр – 1
ІНДЗ: немає		Лекції – 10 год.
Загальна кількість годин – 120		Практичні – 14 год.
Тижневих годин: аудиторних – 4,0	Магістр	Самостійна робота – 88 год.
		Консультації – 8 год.
		Форма контролю: залік
Мова навчання		Українська

Інформація про викладача

Викладач: Карпюк Зоя Костянтинівна, кандидат географічних наук, доцент
Контактна інформація викладача:

Телефон: 098 54 14 484

Електронна пошта: karpiuk.zoia@vnu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Потапова, 9, корпус С ВНУ імені Лесі Українки.

Кафедра – фізичної географії.

Факультет – географічний.

Анотація курсу

Освітній компонент „Природно-заповідний фонд Волинської області” покликаний надати здобувачам вищої освіти базові системні знання про принципи функціонування та прикладні аспекти проектування територій та об’єктів різних категорій природно-заповідного фонду України, про історію формування, сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку природно-заповідної мережі Волинської області.

Пререквізити освітнього компонента

– географія, ландшафтознавство (здатність розуміти просторову природну різноманітність, зональні одиниці комплексного районування, розвиток, функціонування і поширення ландшафтів, взаємозв’язок і взаємозалежність природних компонентів ландшафту, аналізувати закономірності просторово-часових змін природних комплексів під впливом природних і антропогенних чинників);

- математика (здатність аналізувати математичні залежності, проводити математичні розрахунки щодо кількісних і якісних показників стану природно-заповідного фонду: обчислювати рівень заповідності території, індекс інсуляризованості тощо);
- гідрологія (здатність застосовувати знання про окремі водні об'єкти та гідрофізичні процеси (теплові, гідродинамічні, ерозійні), що у них протікають, аналізувати гідрологічний режим та водність річок, генезис озер, значення боліт, розуміти взаємозв'язок і взаємозалежність водних об'єктів на поверхні Землі);
- біологія (здатність застосовувати знання про рівні організації біорізноманіття: генетичний, видовий, екосистемний: енергетичну, концентраційну, індикаційну і ін. функції живих організмів, їх поширення; аналізувати взаємозв'язки живих істот з неживою природою та сучасні загрози біорізноманіттю);
- ботаніка (здатність розуміти біологічну різноманітність рослин, їхню систематику, географічне поширення, біосферну роль, раціональні шляхи збереження і охорони, знати національні і міжнародні природоохоронні переліки раритетних видів рослин);
- зоологія (здатність аналізувати біологічну різноманітність тварин, класифікацію видів тварин, їхній спосіб життя і географічне поширення, біосферну роль, раціональні шляхи збереження і охорони; знати національні і міжнародні природоохоронні переліки раритетних видів тварин);
- екологія (розуміння проблем забруднення вод, осушення боліт, старіння озер, зникнення багатьох видів біоти, антропогенної зміни ландшафтів).

Постреквізити

„Просторове планування розвитку територіальних громад”,
„Геоecологічне обґрунтування просторового планування”.

Мета й завдання освітнього компонента

Мета освітнього компонента „Природно-заповідний фонд Волинської області” – формування комплексу спеціальних знань з теорії і практики заповідної справи, принципів функціонування та прикладних аспектів проектування територій та об'єктів різних категорій природно-заповідного фонду, екологічного менеджменту природоохоронних територій Волинської області та усвідомлення поліфункціонального значення природно-заповідної мережі регіону в оптимізації життєвого середовища і підвищенні стійкості до кліматичних змін.

Основні завдання освітнього компонента „Природно-заповідний фонд Волинської області”:

- навчити аналізувати сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку природно-заповідної мережі Волинської області;

- показати поетапність здійснення детального дослідження та наукового аналізу екологічних умов території, прогнозування і моделювання екологічних ситуацій;
- висвітлити структуру, принципи функціонування та прикладні аспекти проєктування територій та об'єктів різних категорій природно-заповідного фонду.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати:**

- науково-методологічні, правові, організаційні, управлінські основи, на яких ґрунтується заповідна справа в Україні;
- класифікацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, структуру та особливості поширення територій та об'єктів ПЗФ Волинської області;
- функції, правовий режим, види використання ПЗФ, нормативно-правове забезпечення організації, охорони і використання, види відповідальності за порушення законодавства;
- принципи функціонування та прикладні аспекти проєктування територій та об'єктів різних категорій природно-заповідного фонду;
- значення територій і об'єктів ПЗФ як природних осередків регіональної та локальних екомереж;

вміти:

- формувати картосхеми окремих природно-заповідних об'єктів та їх мереж на території дослідження, користуватися існуючими науковими фондами природоохоронних установ;
- науково обґрунтовувати і формувати проєктну документацію для розширення існуючих та створення нових територій і об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області;
- застосовувати набуті навички у організації екологічної просвітницької діяльності.

Результати навчання (компетентності)

До кінця навчання студенти набудуть такі компетентності:

Інтегральна.

Здатність розв'язувати складні задачі та прикладні проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення у сфері географії, природокористування міського та регіонального розвитку, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначених умов і вимог.

Загальні.

ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові.

СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації.

СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.

СК 6. Здатність застосовувати у професійній діяльності теоретичні знання і практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання та прогнозування.

СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців.

Програмні результати навчання

ПР01. Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.

ПР03. Вільно спілкуватися із професійних і наукових питань іноземною мовою.

ПР04. Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.

ПР05. Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень.

ПР07. Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.

Структура освітнього компонента для денної форми навчання

Тема	Кількість годин					Форма контролю / Бали за шкалою ЕКТС
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Практичні заняття	Консультації	Самостійна робота	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи, принципи функціонування територій та об’єктів ПЗФ. Історичні передумови, організаційні аспекти формування природно-заповідної мережі Волинської області						
Тема 1. Вступ. Історія формування і сучасна класифікація територій та об’єктів ПЗФ національної мережі ПЗФ. Етапи формування і структура ПЗФ Волинської області	16	2	2	–	12	ДС, СРС/10
Тема 2. Поліфункціональне значення територій та об’єктів ПЗФ у оптимізації життєвого середовища Волинської області, збереженні біотичного та ландшафтного різноманіття, підвищенні стійкості до кліматичних змін. Екосистемні послуги заповідних гідрологічних об’єктів	22	2	2	2	16	СРС, ПРС/10
Тема 3. Концепція сталого розвитку. Стратегічні міжнародні програми з відновлення довкілля. Роль об’єктів ПЗФ у виділенні природних ядер регіональної і локальних екомереж області	22	2	2	2	16	ДС, ПРС, СРС/10
Змістовий модуль 2. Ландшафтна репрезентативність ПЗФ-мережі Волинської області. Організація процесу виявлення територій, перспективних для включення у природно-заповідну мережу Волині						
Тема 4. Заповідники та національні природні парки у структурі природно-заповідної мережі Волинської області	18	2	2	2	12	ДС, ПРС/10
Тема 5. Заказники, пам’ятки природи, заповідні урочища ПЗФ області	12	–	2	–	10	ДС, ПРС/10
Тема 6. Штучно створені об’єкти ПЗФ Волинської області	12	–	2	–	10	РЗ, СРС/10
Тема 7. Виявлення ділянок, перспективних для включення у склад природно-заповідного фонду Волинської області	18	2	2	2	12	СРС, ДС/10
Самостійна робота						10
Контрольна робота						20
Усього годин	120	10	14	8	88	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, СРС – самостійна робота студента, ПРС – практична робота студента.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання: кожному студенту необхідно написати реферат за обраною темою (подані нижче). Обов'язковими структурними компонентами реферату є: титульна сторінка, план (зміст), вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел. Рекомендований загальний обсяг реферату – 20 с.

Теми для написання рефератів:

1. Система територій та об'єктів особливої правової охорони України.
2. Природно-заповідний фонд України, місце ПЗФ у системі природоохоронних територій України.
3. Нормативно-правові засади організації, охорони і використання ПЗФ України.
4. Основні нормативно-правові документи, що регламентують діяльність ПЗФ України.
5. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
6. Основні види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, дозволені законодавством України.
7. Міжнародно-правові акти природоохоронного характеру, їх значення у зміні підходів до виваженого використання природних ресурсів.
8. Рамсарська конвенція про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення, головним чином як середовище існування водоплавних птахів (1971 р., м. Рамсар, Іран).
9. Вашингтонська конвенція – конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES) (3.03.1973 р., Вашингтон; Україна приєдналася 14.05.1999 р.).
10. Бернська конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (19.09.1979 р., м. Берн, Швейцарія; ратифікована Україною 29.10.1996 р.).
11. Боннська конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (19.09.1979 р. м. Бонн, Німеччина).
12. Вибір територій, пріоритетних для створення нових територій та об'єктів ПЗФ.
13. Ареали поширення раритетних видів рослин і тварин, занесених у Червоної книгу України та міжнародні природоохоронні переліки.
14. Міжнародні природоохоронні програми „Натура 2000”, „Емеральд”.
15. Категорії природно-заповідних територій МСОП.
16. Відновлення екосистем та їх компонентів.
17. Режим охорони природних заповідників.
18. Проєкти організації території природних заповідників та охорони їх природних комплексів.
19. Вимоги щодо охорони природних комплексів та об'єктів біосферних заповідників.

20. Світова мережа біосферних резерватів. Стратегія розвитку біосферних резерватів.
21. Система моніторингу за станом природних екосистем у біосферних резерватах.
22. Значення системи транскордонних природоохоронних територій.
23. Території та об'єкти природно-заповідного фонду Волинської області як складові регіональної екологічної мережі.
24. Структурно-функціональні елементи регіональної екомережі та об'єкти, що їх формують.
25. Значення різних категорій територій та об'єктів ПЗФ Волинської області у складі регіональної та локальних екомереж.
26. Особливості використання територій та об'єктів ПЗФ Волинської області.
27. Рекреаційне використання територій та об'єктів ПЗФ Волинської області.
28. Основні напрямки промоційної і освітньо-виховної діяльності природоохоронних установ.
29. Значення гідрологічних об'єктів у процесі адаптації міських населених пунктів до сучасних кліматичних змін.
30. Охорона гідрологічних об'єктів у країнах Європейського Союзу.
31. Міжнародні проекти з промоції і охорони міських річок.

Вимоги до оформлення реферату

Титульний аркуш повинен містити:

- назву Міністерства, якому підпорядкований навчальний заклад (Міністерство освіти і науки України);
- найменування вищого навчального закладу й кафедри, де виконано роботу (Волинський національний університет імені Лесі Українки, кафедра фізичної географії);
- назву роботи (Реферат на тему „...”);
- відомості про автора роботи:

Виконав:

студент групи _____

прізвище, ініціали студента;

- відомості про екзаменатора роботи;

Перевірив:

науковий ступінь, учене звання

прізвище, ініціали викладача;

- місто й рік.

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок вступу, усіх розділів, підрозділів і пунктів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Кожен розділ повинен містити підрозділи (як мінімум – 2). Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу. Пункти виділяють у разі потреби.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (завдання), її значущість, підстави й вихідні дані для розроблення теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Обсяг вступу не повинен перевищувати 2–3 сторінки. Загальну характеристику роботи у вступі подають у такій послідовності: актуальність теми, мета й завдання дослідження, об'єкт і предмет дослідження, матеріали й методи дослідження, структура роботи.

Основна частина роботи складається з розділів (обов'язково), підрозділів (обов'язково), пунктів та підпунктів (за потреби). У першому розділі окреслюють основні етапи розвитку наукової думки за визначеною науковою темою. Наступні розділи повинні розкривати суть предмета дослідження. Кожен розділ починають із нової сторінки. Викладений текст повинен мати бібліографічні посилання на джерела інформації.

Висновки повинні містити чіткий виклад найбільш важливих результатів дослідження з пропозиціями щодо подальшого вивчення цієї теми. Структурувати висновки можна за допомогою нумерації чи маркування основних положень.

Список використаних джерел потрібно розміщувати в алфавітному порядку прізвищ першого автора або заголовків. Список використаних джерел повинен складати не менше 10 найменувань.

Основні технічні вимоги до тексту реферату:

- друкують на аркушах білого паперу формату А4;
- шрифт: Times New Roman;
- розмір шрифту: 14 (12 – у таблицях);
- міжрядковий інтервал: 1,5 (1,0 – у таблицях);
- поля: ліве – 30 мм, верхнє, нижнє – 20 мм, праве – 10 мм;
- абзацний відступ: 1,25 мм.

Усі сторінки реферату (починаючи з титульної) уключають до загальної нумерації сторінок. На титульній сторінці й на сторінці зі змістом номер сторінки не ставлять. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Методи та форми навчання

Словесні методи: лекція, пояснення, розповідь, бесіда: відбувається з використанням традиційних засобів навчання у поєднанні з засобами ІКТ.

Наочні методи: мультимедійні презентації.

Практичні методи: розв'язування задач з професійно-орієнтованим змістом.

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації: дискусії і диспути, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

Методи контролю: індивідуальне та фронтальне опитування, дискусія, модульний контроль за допомогою тестування, залік.

Методи самоконтролю: самостійний пошук помилок, уміння самостійно критично оцінювати свої знання, визначати пріоритетні напрямки власного навчального процесу, самоаналіз.

Форми роботи: індивідуальна, групова, фронтальна.

Форми організації навчання: лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота студентів, контрольні заходи.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Вивчаючи цей освітній компонент, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Вимоги до академічної доброчесності визначаються „Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників ВНУ ім. Лесі Українки”, що розміщується на сайті університету за посиланням: <https://vnu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/Polozhennya-Antyplagiat.pdf>.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Строки здачі практичних робіт, самостійної роботи афішує викладач на перших аудиторних заняттях або прописує на інтернет-платформі освітнього компоненту. Перескладання завдань поточного контролю та модульного контролю при вивченні освітнього компонента „Формування екологічної мережі” узгоджується з політикою закладу вищої освіти, деканату.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Підсумкова оцінка з освітнього компонента виставляється на основі набраних здобувачем вищої освіти балів впродовж семестру: за виконання і захист практичних робіт, за виконання самостійної і контрольної робіт.

Оцінювання практичних робіт кожного змістового модуля здійснюється за 10-бальною шкалою (1–5 балів – низький рівень компетенції, 6–8 балів – середній рівень компетенції, 9–10 балів – високий рівень компетенції). Оцінка за виконання самостійної роботи складає 10 балів за шкалою ECTS, з яких 9 балів – оцінка за дотримання вимог до оформлення роботи та розкриття змісту теми, 1 бал – за вчасну здачу роботи. Контрольна робота (тести) оцінюється в 20 балів (20 тестових завдань по 1 балу).

Якщо в підсумку виконання усіх видів навчальної роботи з даної дисципліни студент набирає не менше 60 балів, то результат може бути зарахований як підсумкова оцінка з освітнього компонента. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, здобувач вищої освіти складає залік. Залікова оцінка визначається в балах від 0 до 100. На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують умінь синтезувати отриманні знання і застосовувати їх під час розв’язання практичних задач.

До заліку не допускається здобувач вищої освіти, який набрав менше ніж 20 балів за навчальну роботу впродовж семестру, не виконав і не здав усі практичні роботи, не відвідував без поважних причин більшу частину лекцій.

Поточний контроль знань студентів

Практичні роботи							Самостійна робота	Контрольна робота	Загальна сума балів
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2						
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7			
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

Примітка. Т – тема.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для заліку
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 – 81	
67 – 74	
60 – 66	
1 – 59	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

Перелік питань до заліку

1. Класифікація територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
2. Нормативно-правове забезпечення заповідної справи в Україні.
3. Основні види використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
4. Види відповідальності за порушення законодавства у сфері природоохраны.
5. Міжнародні конвенції з охорони природної спадщини.
6. Проектування нових природно-заповідних територій.
7. Організаційно-технологічні вимоги у підготовці проєктних матеріалів для створення нових об'єктів ПЗФ.
8. Значення системи природно-заповідних та штучно створених міських озелених територій для оздоровлення, стабілізації урбанізованого середовища.
9. Структура природно-заповідного фонду Волинської області.
10. Території та об'єкти природно-заповідного фонду Волинської області як елементи регіональної екомережі.
11. Етапи створення територій та об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області.
12. Система транскордонних природоохоронних територій. Транскордонні природоохоронні території Волинської області.
13. Поліфункціональне значення мережі територій та об'єктів природно-заповідного фонду області.
14. Збереження біорізноманіття регіону у межах ПЗФ Волинської області.
15. Історичні передумови формування природно-заповідної мережі Волинської області.
16. Сучасний стан розвитку ПЗФ Волинської області.
17. Екологічна репрезентативність територій та об'єктів ПЗФ Волинської області.
18. Проблеми функціонування природно-заповідної мережі Волинської області.
19. Перспективи розвитку природно-заповідного фонду Волинської області.
20. Природно-заповідний фонд м. Луцька.
21. Заповідні об'єкти м. Луцька як частина його культурного середовища.
22. Природні заповідники у структурі ПЗФ Волинської області.
23. Біосферні заповідники (біосферні резервати) ПЗФ Волинської області.
24. Функціональне зонування біосферних заповідників.
25. Мета створення заповідних зон у біосферних заповідниках.
26. Буферні зони біосферних заповідників, їхнє функціональне призначення.
27. Зони антропогенних ландшафтів біосферних заповідників.

28. Режим охорони і використання функціональних зон біосферних заповідників.
29. Національні природні парки Волинської області.
30. Функціональне зонування національних природних парків.
31. Заповідні зони національних природних парків.
32. Зона регульованої рекреації національних природних парків.
33. Зона стаціонарної рекреації національних природних парків.
34. Господарська зона національних природних парків.
35. Режим охорони і використання функціональних зон національних природних парків.
36. Заказники у структурі ПЗФ Волинської області, їх типи.
37. Пам'ятки природи у структурі ПЗФ Волинської області, їх типи.
38. Заповідні урочища у структурі ПЗФ Волинської області.
39. Штучно створені території та об'єкти ПЗФ Волинської області.
40. Ботанічні сади у структурі ПЗФ Волинської області.
41. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва у структурі ПЗФ Волинської області.
42. Черемський природний заповідник, комплексна фізико-географічна характеристика.
43. Комплексна фізико-географічна характеристика Трилатерального біосферного резервату „Західне Полісся”.
44. Шацький національний природний парк, комплексна фізико-географічна характеристика.
45. Прип'ять-Стохідський національний природний парк, комплексна фізико-географічна характеристика.
46. Ківерцівський національний природний парк „Цуманська пуща”, комплексна фізико-географічна характеристика.
47. Ландшафтні заказники загальнодержавного значення Волинської області.
48. Гідрологічні заказники Волинської області.
49. Загальнозоологічні заказники у структурі ПЗФ Волинської області.
50. Наукова, освітня, рекреаційна цінність ботанічного заказника загальнодержавного значення „Воротнів”.
51. Біорізноманіття загальнозоологічного заказника місцевого значення «Зубр».
52. Сакральне значення ландшафтного заказника загальнодержавного значення „Нечимне”.
53. Гідрогеологічна унікальність пам'ятки природи місцевого значення „Оконські джерела”.
54. Рекреаційний потенціал гідрологічних заказників Волинської області.
55. Пралісові пам'ятки природи Волині.
56. Перспективи розвитку екологічного (зеленого) туризму на базі ПЗФ у Волинській області.

57. Рідкісні види рослин, внесені у Червону книгу України, міжнародні природоохоронні переліки, що потребують охорони на території Волинської області.
58. Рідкісні види тварин, внесені у Червону книгу України, міжнародні природоохоронні переліки, що потребують охорони на території Волинської області.
59. Гуманістичний потенціал територій та об'єктів ПЗФ.
60. Міжнародні природоохоронні програми „Натура 2000”, „Емеральд”.
61. Освітньо-виховна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду.
62. Компоненти екологічної освіти.
63. Екологічні стежки у межах територій і об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області – ефективний засіб екологічного виховання.
64. Картографування територій та об'єктів природно-заповідного фонду Волинської області.
65. Картографування природної спадщини у аспекті комплексного екологічно орієнтованого регіонального розвитку.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Карпюк З. К. Природно-заповідний фонд України: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: „Друк-Формат”, 2018. 81 с. (протокол № 1 від 19.09.2018 р. засідання НМР СНУ імені Лесі Українки).
2. Природоохоронні території Волинської області: карта М 1 : 400 000 / укладачі В. О. Фесюк, З. К. Карпюк. Луцьк: ФОП Плахта О. П., 2017 (1,0 друк. арк.).
3. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В. Природно-заповідний фонд Волинської області: альбом-каталог. Київ: ТОВ „ОК–ПОЛІГРАФ”, 2018. 136 с.

РЕКОМЕНДОВАНІ ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Брусак Віталій, Кричевська Діана. Міждержавні природоохоронні території польсько-українського прикордоння: сучасний стан та перспективи створення. *Актуальні проблеми охорони природного середовища українсько-польських прикордонних територій: тези доповідей міжнар. наук.-практ. конф. (Львів–Івано-Франкове, 23–25 жовтня 2019 р.).* Львів: ПАІС, 2019. С. 31–32.
2. Валюх А. М. Характеристика організаційної системи державного управління збереженням природного капіталу України. *Державне управління: удосконалення та розвиток.* Дніпро: Вид-во ТОВ „ДКС-центр”, 2017, № 4. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1231>.

3. Виявлення територій, придатних для оголошення об'єктами природно-заповідного фонду / О. Василюк, А. Драпалюк, Г. Парчук, Д. Ширяєва. За заг. редакцією О. Кравченко. Львів, 2015. 80 с.
4. Дідух Я. П., Вакаренко Л. П., Винокуров Д. С. Оцінка репрезентативності мережі природно-заповідних об'єктів України (ботанічний аспект). *Український географічний журнал*. 2016, № 2. С. 13–19.
5. Закон України „Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року”. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2697-19#n8>.
6. Заповідна справа в Україні: навч. посібн. / за заг. ред. М. Д. Гродзинського, М. П. Стеценка. Київ, 2003. 306 с.
7. Інструкція про зміст та складання документації державного кадастру територій та об'єктів природно-заповідного фонду України / Затверджена наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 16.02.2005 р., № 67 (редакція 17.01.2017 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0298-05>.
8. Карпюк З. К. Розвиток заповідної справи на Волинському Поліссі. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*: зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузука. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. № 10. С. 55–63.
9. Карпюк З. К., Фесюк В. О. Природоохоронні мережі Волинської області: монографія. Луцьк: Терен, 2021. 212 с. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20249>
10. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В. Картографічна складова підвищення поінформованості про стан природно-заповідного фонду Волинської області. Природно-заповідний фонд Волинської області: освітній аспект: зб. наук. пр.: матер. обласної наук.-практ. конф. (10 жовтн. 2019 р.). Луцьк, 2019. С. 203–208.
11. Карпюк З. К., Шевчук О., Ярмолук Д. Охорона водних екосистем у гідрологічних заказниках і пам'ятках природи природно-заповідного фонду Волинської області. *Multidisciplinárni mezinárodní vědecký magazín “Věda a perspektivy” je registrován v České republice. Státní registrační číslo u Ministerstva kultury ČR. Praha, 2022. № 5(12). S. 144–161.* DOI : [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5\(12\)](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2022-5(12)). <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/20411>
12. Карпюк З. К., Мельничук М. М. Природно-заповідна і екологічна мережі. *Природа Західного Полісся, прилеглого до Хотиславського кар'єру Білорусі*: монографія / за ред. Ф. В. Зузука: Ф. В. Зузук, К. Б. Сухомлін, Л. В. Ільїн та ін. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2014. Р. 10. С. 217–242.
13. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Антипюк О. В. Природно-заповідний фонд Волинської області: альбом-каталог. Київ: ТОВ „ОК–ПОЛІГРАФ”, 2018. 136 с.

14. Карпюк З. К., Фесюк В. О., Чижевська Л. Т. Картування природоохоронних територій Волині: науковий, виховний, освітній аспекти. *Довготермінові спостереження довкілля: досвід, проблеми, перспективи*: матер. міжнар. наук. семінару, присвяченого 75-річчю з дня народження Б. П. Мухи і 50-річчю роботи Розтоцького ландшафтно-геофізичного стаціонару Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів–Брюховичі, 10–12 травн. 2019 р.). Львів: Львів. нац. ун-т імені Івана Франка, 2019. С. 133–137.
15. Правовий режим природно-заповідного фонду України: історія формування, юридичні аспекти та закордонний досвід: посібник [Електронний ресурс] / [За заг. ред. О. Кравченко]. Львів: Видавництво „Компанія «Манускрипт»”, 2017. 92 с. URL: http://2116_EPL_PZF_Ukraine_internet_versia.pdf.
16. Царик Л. П. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем (концептуальні підходи, практична реалізація). Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. 320 с.

Додаткова:

1. Екологічне право України. Особлива частина [текст]: навч. посіб. / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 432 с.
2. Залучення громадськості та науковців до проектування мережі Емеральд (Смарагдової мережі) в Україні / Полянська К. В., Борисенко К. А., Павlachик П., Василюк О. В., Марущак О. Ю., Ширяєва Д. В., Куземко А. А., Оскірко О. С. та ін. / під ред. д. б. н. А. Куземко. Київ, 2017. 304 с.
3. Заповідна природа Волині: буклет / укладачі В. О. Фесюк, З. К. Карпюк. Луцьк: ФОП Плахта О. П., 2017. 19 с.
4. Заповідні території України. Ботанічні сади та дендропарки України: науково-довідкове видання / відп. ред. Т. М. Черевченко, С. С. Волков. Київ: ТОВ „СК «МАКСИМУС»”, 2010. 296 с.
5. Карпенко Н. І. Удосконалення територіальної структури Шацького національного природного парку матер. наук. конф., присвяч. 25-річчю Шацького національного природного парку, с. Світязь, 22–24 квіт. 2009 р. *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Географічні науки*. 2009. № 1. С. 20–26.
6. Карпюк З. К. Історичні передумови антропогенної модифікації природних ландшафтів Волинського Полісся. *Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. Географічні науки*. 2012. № 18(243). С. 40–46.
7. Карпюк З. К. Проблеми та перспективи функціонування екологічної мережі *Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Волинської області*: кол. моногр. / В. О. Фесюк. С. О. Пугач, А. М. Слащук[та ін.]; за ред. В. О. Фесюка. Київ: ТОВ „ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ»”, 2016. Р. 9. С. 231–276.
8. Карпюк З. К. Шляхи збереження, охорони та відтворення фауністичних комплексів. *Сучасний екологічний стан та перспективи екологічно*

- безпечного стійкого розвитку Волинської області: кол. моногр. / В. О. Фесюк. С. О. Пугач, А. М. Слащук[та ін.]; за ред. В. О. Фесюка. Київ: ТОВ „ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ»”, 2016. Р. 7.2. С. 201–220.
9. Карпюк З. К., Фесюк В. О. Локальна екомережа Луцької міської територіальної громади: монографія. Луцьк: ФОП Іванюк В. П., 2022. 110 с.
  10. Карпюк Зоя. Природно-заповідна мережа Ківерцівського району. *Минуле і сучасне Волині та Полісся. Ківерцівщина та Олика в історії України та Волині*. Науковий збірник: матеріали краєзнавчих читань, 22 вересня 2017 року, м. Ківерці – смт Олика / Упоряд. Г. Бондаренко, С. Войчик, А. Силук. Луцьк, 2017. Вип. 62. С. 466–476.
  11. Карпюк З. К. Рослинність. *Природа Західного Полісся, прилеглого до Хотиславського кар’єру Білорусі*: монографія / за ред. Ф. В. Зузук: Ф. В. Зузук, К. Б. Сухомлін, Л. В. Ільїн та ін. Луцьк: ПП Іванюк В. П., 2014. Р. 8. С. 161–188.
  12. Карпюк З. К. Структурно-функціональна організація та міжнародне значення Шацького екомережиформувального вузла у екологічній мережі Волинського Полісся. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*: зб. наук. пр. / за заг. ред. Ф. В. Зузук. Луцьк: СНУ ім. Лесі Українки, 2014. № 11. С. 119–127. [матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. „Національні природні парки – минуле, сьогодення”, присвячена 30-річчю створення Шацького національного природного парку, с. Світязь, 23–25 квіт. 2014 р.].
  13. Мельничук М. М., Карпюк З. К., Чижевська Л. Т., Мельник О. В., Ковальчук С. І., Качаровський Р. Є., Антипюк О. В. Рекреаційний потенціал озерних комплексів об’єктів ПЗФ Камінь-Каширського району Волинської області. *Moderní Aspekty Vědy: mezinárodní kolektivní monografie*. Praha, 2023. S. XXXII. § 13.2. S. 522–539. <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22401>
  14. Музиченко О. Еколого-ценотична оцінка різноманітності екосистем Цуманської Пущі як передумова створення національного парку «Ківецівський». *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*: зб. наук. пр. Луцьк: Ред.-вид. від. „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. № 4. С. 207–212.
  15. Петрина Н. В. Заповідна справа. Конспект лекцій у схемах і таблицях: навч. посібн. Київ: Центр ІТ, 2007. 116 с.
  16. Природно-заповідний фонд: земельні питання (посібник) / За заг. ред. О. Кравченко. Львів: Видавництво „Компанія «Манускрипт»”, 2017. 104 с. URL: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/2281_EPL_PZF_Posibnuk.pdf.
  17. Про екологічну мережу України: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. С. 502.
  18. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України: Закон України. *Офіційний вісник України*. 2000. № 43. С. 5–33.

19. Проблеми біорізноманіття на тлі глобальних процесів / Д. Гродзинський, О. Дембновецький, О. Левчук, Ф.Пацюк. *Вісник Національної академії наук України*. 2010. № 12. С. 13–24.
20. Смарагдова мережа в Україні / [Болтачов О. Р., Дідух Я. П., Дудкін О. В. та ін.]; під ред. Л. Д. Проценка. Київ: „Хімджест”, 2011. 37 с.
21. Стойко С. М. Основи фітосозології та її завдання у збереженні фітогенофонду і фітоценофонду. *Український ботанічний журнал*. 2011. № 3. С. 331–351.
22. Хорологія зникаючих видів рослин Волинської області / І. І. Кузьмішина, Л. О. Коцун, В. П. Войтюк [та ін.]. *Природа Західного Полісся та прилеглих територій*: зб. наук. пр. Луцьк: Ред.-вид. від. „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. № 5. С. 106–112.
23. Чижевська Лариса, Карпюк Зоя, Полянський Сергій. Методика дослідження мікроклімату з метою просторового планування міста Луцька. *Географічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. Одеса: Видавничий дім „Гельветика”, 2023. Вип. 1. С. 49–58. DOI: <https://doi.org/10.32782/geochasvnu.2023.2.07>.
<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/22686>